

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

Стежка до дитячих сердець

До 100-річчя від дня народження українського педагога, публіциста, письменника та
поета Василя Олександровича Сухомлинського

Запоріжжя
2018

Стежка до дитячих сердець: До 100-річчя від дня народження українського педагога, публіциста, письменника та поета В. О. Сухомлинського. Інформаційно-методичний матеріал / укладач Н. О. Шахневич; Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2018. – 24 с.

Методичний матеріал містить інформацію про життєвий та творчий шлях Василя Олександровича Сухомлинського та розробки заходів для читачів різних вікових категорій за його творчістю.

Розраховано на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач	Шахневич Н. О.
Редагування	Данилова Л. В. Веселова Л. Г.
Комп'ютерна верстка	Веселова Л. Г.
Відповідальна за випуск	Данилова Л. В.

*Найвище звання на світі – бути Людиною.
Бути Людиною і дбати про щастя інших
В. О. Сухомлинський*

СТЕЖКА ДО ДИТЯЧИХ СЕРДЕЦЬ

28 вересня 2018 р. уся Україна відзначила 100-річчя від дня народження видатного українського педагога, письменника, публіциста, новатора Василя Олександровича Сухомлинського.

Він народився у простій робітничій сім'ї. У родині Сухомлинських було четверо синів. Усі вони стали письменниками та вчителями. Лише одному з них випало ста-

ти Вчителем з великої літери. Учителем, мудре слово якого і сьогодні навчає людей не тільки в Україні, але й у всьому світі.

Усе своє життя В. О. Сухомлинський присвятив роботі з дітьми. Близько 23 років він був директором звичайної школи у селищі Павлиш поблизу міста Кременчук. За ці роки сільська школа стала найкращою у країні. Сухомлинський написав майже півсотні наукових праць та понад 600 наукових статей з педагогіки, а також понад 1500 оповідань та казок для дітей.

Навчатися в школі В. Сухомлинського було легко і цікаво. Він назвав її «Школою радості». Уроки часто проходили не в приміщенні школи, а у «зелених класах», просто неба – у лісі чи в саду. Це були уроки виховання любові до рідного краю, до Батьківщини. Саме так і починається любов до своєї країни – з любові до яблуні біля твоїх воріт, до криниці на вулиці, до лелеки в полі. Характер майбутньої дорослої людини виявляється у ставленні дитини до песика чи кошеняти, у повазі до мами й тата, бабусі з дідусем, сусідів, учителів та товаришів.

Творчість В. О. Сухомлинського навчає дітей відрізнити добро від зла, підказує правильну поведінку в певній ситуації; навчає бути хоробрим і наполегливим, доброзичливим і вихованим, відвертим та чуйним до інших; навчає бути Справжньою Людиною.

Орієнтуючись на вивчення і врахування інтересів сучасної дитини, бібліотека вибудовує систему заходів, що не тільки допомагає нашим юним читачам поглиблювати свої знання, знайомитися з літературою, цікаво проводити своє дозвілля, формувати їх естетичні смаки та розвивати творчі обдарування, а й вчитися спілкуватися і посміхатися один одному доброю усмішкою. І в цьому нам, як найкраще, допомагає літературна та педагогічна спадщина справжнього вчителя, письменника – Василя Олександровича Сухомлинського.

Аналіз педагогічної спадщини Василя Олександровича дозволив виділити основні форми роботи за його творами, які на думку педагога, найбільш ефективно сприяли вихованню і навчанню дітей:

- слухання казок та оповідань і їх читання;
- бесіди про казки і оповідання;
- виготовлення і добір ілюстрацій до казок і оповідань, їх інсценізація (театралізація);
- творення казок.

Ці ідеї Василя Олександровича Сухомлинського знайшли активне відображення в бібліотечній діяльності. В багатьох бібліотеках для дітей оформлені кімнати Казок, працюють лялькові театри, гуртки, літературно-ігрові та поетичні студії, клуби за інтересами юних користувачів.

Саме робота з казкою добре зарекомендувала себе у бібліотечній роботі. Бо є засобом, який пробуджує фантазію і творчу активність читачів-дітей. Популярним є ляльковий театр. Усі лялькові вистави проводяться за попередньо розробленими сценаріями, переважно, за мотивами казок. У сценарії закладаються різноманітні засоби активізації аудиторії: загадки з хоровими відповідями, вікторини, пісні, танці, ігри. Часто дітей у гру вводять герої, задаючи питання, що допомагають маленьким читачам швидко залучитися до дійства.

Учасниками таких вистав можуть бути не тільки ляльки, а й маленькі читачі. Інсценізація творів Сухомлинського допоможе дітям не тільки ближче познайомитися з творчістю знаного педагога і письменника, а й краще зрозуміти і розповісти своїм одноліткам про неповторну красу природи, магічну силу доброти і чуйності у взаєминах між людьми, пробудить у них бажання захистити слабшого, допомогти старшим. Читання та інсценізація творів автора викличуть у дітей певні почуття, роздуми про життя, спонукатимуть до проби себе як творця (художника, поета, актора), сприятимуть реалізації і розвитку творчого потенціалу особистості.

Такі заняття є прекрасною можливістю «оживити книгу», викликати у дітей безпосередню емоційну реакцію (радість, співчуття) і, безперечно, бажання прочитати оповідання або казку автора, а ще вони сприятимуть розширенню світогляду дітей; зроблять більш наочними і змістовними зустрічі бібліотекарів з юними читачами на екологічну, етичну, народознавчу, патріотичну тематику.

Працюючи з творами Сухомлинського бібліотекарі можуть використовувати у своїй роботі такі ефективні форми спілкування з дітьми як: **огляди літератури письменника** (зокрема бібліографічні огляди), **цикли читань** (як приклад – читання вголос), **обговорення книг, читацькі конференції**, різноманітні **особистісно-рольові та літературні ігри** (конкурси, вікторини, подорожі книгами, літературні аукціони, вернісаж літературних героїв тощо), усні журнали, літературні вечори.

Усі вищезазначені форми роботи щодо популяризації творчості Василя Сухомлинського можна об'єднати в один комплекс заходів у бібліотеці під назвою «Свято казки», «День казки» або «День доброти».

Гаслом для проведення Свята або Дня казки можна взяти вислів мудрого вчителя: «Казка – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови» або «Казка – це дитяча творчість... Без казки неможливо уявити дитинство».

До програми цих заходів рекомендуємо включити виставку дитячих малюнків за творами В. О. Сухомлинського або ж літературний конкурс серед юних читачів бібліотеки «Напиши свою казку».

Також радимо оформити книжкові виставки та провести огляди представленої на них літератури. Наприклад, за такими темами: «Криниця людської мудрості В. О. Сухомлинського», «Його вічний слід на землі», «Подорож до світу казок Василя Сухомлинського», «Чи легко приносити радість іншим?», «Людина починається з добра...».

Заняття за творами й напрацюваннями Василя Сухомлинського дадуть змогу розширити уявлення дітей про духовний і матеріальний світи, навчити їх бережливо ставитися до довкілля, взаємодіяти з оточенням на засадах гуманності й прищепити перші громадянські знання, пробудити в кожній дитині патріотичні почуття, які проявлятимуться не лише в любові до рідного дому, сім'ї, дитячого колективу, а й у шанобливому ставленні до праці людини, захисників Вітчизни, державної символіки тощо.

Саме художні твори В. Сухомлинського "Чому мама тепер плаче?", "Сиві волосинки", "Моя мама пахне хлібом", "Сьома дочка", "Бабусин борщ", "Найгарніша мама", "Горбатенька дівчинка", "Образливе слово", "Горобчик і вогонь", "Красиві слова і красиве діло", "Гвинтик", "Який слід повинна залишити людина на землі?" та багато інших допоможуть проведенню у бібліотеці Дня доброти, а також Свята матері, годин ввічливості і чуйності, етичних бесід.

Заняття на природі справляють величезний ефект на дітей. А дидактичним матеріалом можуть слугувати звичайні листочки, гілочки, шишки, дерева, квіти тощо, тобто все те, чим багата природа. І що не менш важливо, після проведення саме таких заходів діти цінуватимуть природу з величезним бажанням.

Пропонуємо кілька сценаріїв заходів, розрахованих на дітей – читачів різних вікових категорій з використанням різних форм і методів роботи. Місцем проведення таких занять можуть бути: мальовничий куточок бібліотечного подвір'я, парк, сквер, спеціально облаштоване приміщення в стінах бібліотеки або просто бібліотечна зала.

Заняття - мислення серед природи "Краса природи у творах В. О. Сухомлинського"

Обладнання: маски солов'я, жука; малюнки осінніх пейзажів для групової роботи; портрет і виставка книжок В. Сухомлинського.

Місце проведення: мальовничий куточок бібліотечного подвір'я, парк, сквер.

Бібліотекар: Доброго дня, дорогі наші читачі! Як ви бачите, сьогодні у нас незвичайна зустріч серед природи. Подивіться, як гарно сонечко світить, як посміхаються нам квіти, послухайте, як щебечуть пташки, шарудять у траві комахки. Все, що нас з вами зараз оточує: таке прекрасне і дивовижне, і дарує нам приємні емоції і гарний настрій. У всіх сьогодні хороший настрій? *(Діти відповідають)*. Тож давайте разом пограємо у гру «Промінчик та квітка», щоб гарний настрій не погіршився.

Гра «Промінчик та квітка»

Бібліотекар розказує і показує дітям рухи:

Теплий сонячний промінчик упав на землю *(діти присіли, опустили голову на коліна)*,

Промінчик зігрів насіннячко, що лежало в ній. Із насіння проклюнувся паросток *(діти піднімають голови)*,

Виросла квітка *(діти встають, піднімають руки)*,

Радіє квітка, усміхається сонечку, тягнеться до тепла та світла кожною пелюсточкою, повертає голівку, роздивляється навколо, даруючи красу, ніжність, усмішку *(діти гріють личка на сонечку)*.

Бібліотекар: І вам, діти, бажаю позитивних емоцій, як у квітки від тепла й сонця. А зараз послухайте рядки із вірша нашої відомої поетеси Ліни Костенко та скажіть мені, про яке диво у них йдеться?

Буває, часом сліпну від краси.

Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, –

Оці степи, це небо, ці ліси,

Усе так гарно, чисто, незрадливо... *(діти відповідають)*

Так, про природу, про дивний, захопливий світ, що оточує нас. Ось чому сьогодні нашу зустріч ми проведемо на бібліотечному подвір'ї, біля цього прекрасного квітника, який і донині буває барвистими кольорами. Подивіться навкруги. Що нас оточує? А краса живе в усьому? *(діти відповідають)*.

Бібліотекар: Пропоную вам зараз подивитись інсценізацію казки «Соловей і Жук», яку написав український письменник, видатний учитель Василь Олександрович Сухомлинський. Уважно слухайте, дивіться, вдумуйтесь у слова і визначте – чого повчає казка? *(Інсценізацію казки можуть показати учасники театральної бібліотечної студії)*. Чого повчає казка? *(діти відповідають)*. Хто уважно слухав, вдумувався в кожне слово, міркував, той зробив правильний висновок. Природа є багатою й різноманітною, у ній немає зайвого, є все потрібне, навіть найменша комаха. Природа – це захопливий світ, у якому живе краса.

Бібліотекар: Послухаємо ще один вірш Ліни Костенко, який називається «А краса живе в усьому».

А краса живе в усьому

На землі і в небесах.

В світлі сонечка ясному,

У замріяних лісах,

У степах, на хлібній ниві,
Там, де пташка п'є росу...
І щоб ви були щасливі.
Треба бачити красу.

Треба слухати і чути
Пташку в хорі веснянім,
І для себе світ відкрити,
І себе пізнати в нім.

Бібліотекар: А зараз я пропоную вам послухати оповіданням В. Сухомлинського «Якби я стала невидима». *(Бібліотекар читає оповідання, діти слухають):*

"Ой, якби я стала невидима – стільки б цікавого побачила! Пішла б берегами, підійшла б до соловейка-співуна та й слухала б його пісню. Сиділа б поруч із ним і слухала, як він співає. Ще й дивилася б йому в очі – які вони? Що він бачить тоді, коли співає свою дивну пісню?". Діти, як ви вважаєте, про що мріє дівчинка? Чому хоче стати невидимою? *(Діти дають відповіді на запитання).*

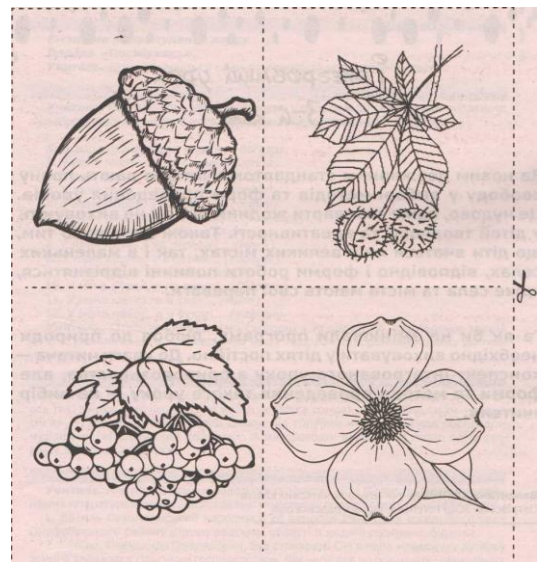
Бібліотекар: Це оповідання В. Сухомлинського, як і багато інших, увійшло до збірки казок та оповідань Василя Олександровича. Ви можете познайомитись з ними на нашій книжковій виставці. *(проводиться огляд виставки книжок).*

Бібліотекар: Діти, а як ви вважаєте, чи приходить літо до осені в гості? Ви помітили, що після перших прохолодних днів (на початку вересня) знову стало тепло, немов улітку. Знову прокинулись комахи, оси залітають до нас у гості. Павучки літають вгорі на павутинні, це так зване «бабине літо». Воно радує людей, бо це останнє тепло. Удень припікає сонце, а вранці та ввечері прохолодно. *(Проводиться бесіда на основі власних спостережень «Яка нині пора року?»)*

Бібліотекар: Я знаю, що на сьогодні ви приготували і вивчили вірші про осінь. І зараз ми організуємо конкурс читців. Найкращі виконавці отримають призи. А переможця виберемо разом. *(Проводиться конкурс, а найкращий читець обирається «емоційним» голосуванням).*

Бібліотекар: А ще я хочу запропонувати вам написати казку або оповідання про природу. Ось зараз і спробуємо. Давайте зараз об'єднаємось у групи за малюнками «Жолуді», «Каштани», «Калина», «Квітка». Кожна група отримує малюнок. Завдання – скласти невеличкий твір за малюнком.

Після завершення роботи, діти читають свої творчі доробки. Обов'язково вручаються призи за гарно виконану роботу.

Інтегроване заняття - подорож «Люби, шануй природу»

Обладнання: презентація, портрет В. Сухомлинського, виставка творів і книжок В. Сухомлинського, приладдя для виготовлення колажу; мікрофон; можна зробити книгу, в якій кожна сторінка буде мати свою назву.

Місце проведення: читальна зала бібліотеки.

Попередня підготовка: окремим дітям (далі - літературознавцям) дається завдання: підготувати стисле повідомлення біографічних даних В. О. Сухомлинського та інсценізацію будь – якої казки В. О. Сухомлинського (як приклад, казка «Камінь»).

Вправа «Посміхнісь»

Бібліотекар: Діти, я рада вітати вас у нашій бібліотеці. Давайте з вами привітаємось. Поверніться один до одного та щиро посміхніться. *(Діти виконують прохання бібліотекаря).*

Сьогодні ми з вами вирушаємо у подорож до скарбнички творів видатного педагога і письменника В. О. Сухомлинського і створимо разом колаж до прочитаних творів. Видатну спадщину залишив нам Василь Олександрович, а для дітей ось такі збірки, *(бібліотекар звертає увагу дітей на виставку творів В. О. Сухомлинського)*, прочитайте їхні назви: «Квітка сонця», «Всі добрі люди – одна сім'я», «Гаряча квітка», «Казки школи під голубим небом», «Куди поспішали мурашки», «Пшеничний колосок». Зараз ми зробимо перший крок до скарбнички видатного письменника і педагога. Але перед нашою подорожжю прослухайте біографічну замальовку наших літературознавців. *(Підготовлені діти стисло повідомляють біографічні дані В. О. Сухомлинського, можна використати відеопрезентацію).*

Перший літературознавець: Василь Сухомлинський народився 28 вересня 1918 року в селі Василівка Онуфріївського району Кіровоградської області в родині селянина-бідняка.

Другий літературознавець: Батько, Олександр Омелянович, був столярем. Сім'я мала невеличку ділянку землі й займалася сільським господарством. Батько Сухомлинського належав до освічених і шанованих людей села. Виконував дописи до районної газети, викладав трудове навчання у місцевій школі.

Перший літературознавець: Мати, Оксана Овдіївна, працювала в колгоспі. У 1933 році Василь закінчив семирічну школу. Однокласники згадували, що у Василя був лагідний характер. Він був енергійним, життєрадісним хлопчиком. Усіх вчив: «Усні завдання можна виконувати, поки дійдете до дому. Йдете разом і пригадуйте, що розповідав учитель на уроці». Любив Василь читати твори Тараса Шевченка, Панаса Мирного.

Другий літературознавець: Навчався Василь Олександрович у Кременчуцькому педінституті на факультеті мови і літератури, але змушений був покинути навчання через хворобу. Пізніше працював учителем української мови і літератури в 5 - 7-х класах і продовжував заочне навчання. Після закінчення інституту працював учителем української та російської мови та завучем.

Перший літературознавець: У 1941 році, коли розпочалася війна, Сухомлинський був направлений на фронт. Та довелося воювати недовго. У 1942 році його вдруге було поранено. Після п'ятимісячного лікування був відправлений додому і

працював у рідному селі. Там він очолив відділ освіти.

Другий літературознавець: Із 1945 року почав писати перші статті, педагогічні твори. Із кожним роком відчував, що його місце поряд із дітьми, у школі. У 1948 році Сухомлинський став директором Павлиської школи.

Перший літературознавець: Він створив дружній вчительський і дитячий колектив, організував «школу радості» для 6-річних хлопчиків і дівчаток, написав понад 70-ти томів цікавих розповідей для дітей.

Другий літературознавець: Учитель не уявляв жодного дня без улюблених учнів і готовий був віддати їм своє серце. Тому й одна із його книжок називається «Серце віддаю дітям».

Перший літературознавець: 2 вересня 1970 року Василя Сухомлинського не стало. Перестало битися серце видатного педагога. На могилі височіє пам'ятник. Він підноситься над садами, що колись із своїми вихованцями садив Василь Сухомлинський. Школа носить його ім'я, одна з вулиць називається вулицею Сухомлинського.

Бібліотекар: А зараз ми зробимо другий крок до скарбнички В. Сухомлинського, і назвемо цю сторінку «**Люби, шануй природу, то навкруг побачиш вроду**».

Діти, а як ви розумієте це прислів'я? (*Діти відповідають*).

Проводиться інтерактивна вправа «Авторське крісло».

Бібліотекар запрошує в авторське крісло одного із учасників заходу і пропонує почитати певну казку В. Сухомлинського. Потім діти залучаються до обговорення прочитаного. Проводиться вправа «Мікрофон», у ході якої бібліотекар пропонує дітям відповісти на запитання по тексту казки. Далі до авторського крісла запрошується інший учасник і знову проводиться обговорення.

Казка «Все в лісі співає».

- Чому дерева почали співати?
- Чому кожне дерево співало свою пісню?
- Яка пісня була у кожного дерева і чому?
- Про що розповідає нам ця казка?

Казка «Як здивувався Мурко»

- Хто здивував котика?
- Чи поділяєте ви думку kota, що курча справжній сміливець?
- Чи прожене Мурко таке безстрашне курча?
- А як ви думаєте, який півник виросте із такого курчати?

Казка «Врятував сонечко»

- Яким був Василько?
- Як би ви вчинили на місці Василька?
- Чому вчить нас ця казка?

Казка «Дівчинка і ромашка»

- Яке у вас враження від прочитаного?
- Як можна охарактеризувати вчинок дівчинки?
- А як би ви вчинили на її місці?
- Як ви думаєте, що сталося б із Ромашкою, якби дівчинка її не врятувала?
- Чи погоджуєтесь ви з думкою Ромашки, що «нічиїх квітів не буває»?
- Чи є у вас друг квітка?
- Як треба ставитись до друзів?
- Чому вчить ця казка?

Казка «Дуб під вікном»

- Цей твір казка чи оповідання?
- Що посадив лісник?
- Що робив дуб?
- Що ви знаєте про дуб як про дерево?
- Хто попросив зрубати дуб?
- Що наказав зробити лісник?
- Чому вчить ця казка?

Бібліотекар: А зараз я запрошую усіх на театральну виставу. *(Діти показують інсценізацію казки «Камінь»)*

Бібліотекар: Який висновок ви можете зробити з побаченого? *(Діти відповідають)*. Так, треба любити і шанувати природу. А що ми з вами для цього можемо зробити? *(Діти відповідають)*. Молодці! А на сьогодні наша з вами зустріч підійшла до кінця. Але ми ще з вами зустрінемося не один раз!

Інтерактивне заняття за творами В. О. Сухомлинського «Квітка дружби»

Матеріали та обладнання: аркуші з надрукованими на них словами, 2 кубики з крилатими висловами про дружбу, квітка без пелюсток, пелюстки для квітки, ватман, речення з сенкану, що прикріплюються на ватман.

Ведуча: Добридень, добридень, шановні діти!

Знову я рада усіх вас зустріти
І запросити у дружнє коло,
Щоб посмішки й щастя цвіли довкола,
Щоб співались чарівні пісні,
А зло не підкралось навіть у сні.
Щоб мали ми право у мирі всі жити,
Щоб вміли любити і вміли дружити.

Я рада бачити вас в нашій бібліотеці. Сьогодні у нас з вами відбудеться цікаве знайомство з творчістю одного видатного письменника і педагога. Може ви вже здо-

гадалися про кого я говорю? *(відповіді дітей)*. Так, ця людина – Василь Олександрович Сухомлинський. *(Бібліотекар розказує коротку біографію В. Сухомлинського)*.

А зараз я хочу познайомити вас з творчістю Василя Сухомлинського, але спочатку дізнаюся, чи знаєте ви, що таке дружба? Давайте спробуємо відкрити свої серця для розуміння цього поняття.

Діти діляться на дві групи. Кожній групі видається аркуш з надрукованими на них словами. Завдання дітей: за 3 хв. скласти з цих слів прислів'я і пояснити, якою темою їх можна об'єднати. Діти складають такі прислів'я:

- Нових друзів май, старих не забувай.
- Дерево міцне корінням, а людина – друзями.

Гра «Асоціативний кущ»

Ведуча: А зараз давайте з вами підберемо слова, які допоможуть нам зрозуміти, що таке дружба і яким має бути справжній друг. *(Діти виконують завдання. Дружба: захист, підтримка, правдивість, допомога, розуміння, збереження таємниці)*.

Ведуча: Заірнемо до тлумачного словника. Як там пояснюється добре відоме нам слово «дружба»? *(Ведуча зачитує тлумачення у словнику слова «дружба»)*. Дружба – це добрі, приязні стосунки на основі взаємної прихильності, відданості. А чи маєте ви таку прихильну і віддану людину? Яким на вашу думку повинен бути справжній друг? *(Діти відповідають)*.

Гра «Прогнозування»

Ведуча: Спробуйте визначити за темою нашої розмови про що піде мова в оповіданні В. Сухомлинського «Кінь утік». *(Бібліотекар читає оповідання та пропонує дітям обговорити наступні питання)*

- Чиї прогнозування справдились?
- Які у вас виникли почуття після причитання оповідання? *(сум, переживання, тривога, жаль, сором)*
- Чому Віталік показав записку вчителю?
- Як учитель оцінив вчинок Віталіка?
- А однокласники?
- Чому Віталік почервонів?
- Чиї вчинки ви схвалюєте?
- Чиї вчинки викликають обурення?
- А як ви гадаєте, чи справжніми друзями були хлопці?
- Хто порушив гарні стосунки?
- Які дії головних героїв можуть охарактеризувати їх?
- Чому вчить це оповідання?

Гра «Чарівна квітка дружби»

Ведуча: Ось у мене є така квітка дружби. (Ведуча показує дітям квіточку без пелюсточок) Але вона без пелюсток. Давайте разом повернемо пелюстки квіточці. Але для повернення кожної пелюстки вам необхідно дати пораду кожному з героїв оповідання «Кінь утік». (Діти дають поради, а ведуча приклеює пелюсточки до квітки).

Подивіться, яка гарна квіточка у нас виросла. Я бажаю, щоб ваша «квітка дружби» була завжди міцна і красива, як ця квіточка.

Інтерактивна вправа «Кубування»

Діти діляться на дві команди. Ведуча дає кожній команді по кубуку, на кожній стороні якого написаний певний вислів про дружбу. Завдання дітей: скласти з окремих слів повний вислів про дружбу.

Вправа «Сенкан»

Сенкан (синквейн) – це вірш, що складається з п'яти рядків. Слово «сенкан» походить від французького слова «п'ять» і позначає вірш у п'ять рядків.

- Перший рядок має містити слово, яке позначає тему (звичайно, це іменник).
- Другий рядок – це опис теми, який складається з двох слів (два прикметники).
- Третій рядок називає дію, пов'язану з темою, і складається з трьох слів (звичайно – це дієслова).
- Четвертий рядок є фразою, яка складається з чотирьох слів і висловлює ставлення до теми, почуття з приводу обговорюваного.
- Останній рядок складається з одного слова – синоніма до першого слова, в ньому висловлюється сутність теми, ніби робиться підсумок.

Слова для сенкану:

1. Друг.
2. Безкорисливий, привітний.
3. Допомогати, виручати, піклуватися.
4. Друг допоможе в біді.
5. Опора.

Гра «Чарівний клубочок»

Діти разом з бібліотекарем утворюють коло. В руках ведучої клубок, який допоможе підсумувати все почуте. Ведуча говорить фразу, що характеризує В. Сухомлинського і не закінчуючи її, передає клубочок дитині. Дитина продовжує фразу з того слова, на якому зупинилась ведуча, і також не закінчуючи її, передає клубочок далі. Таким чином діти складають словесний портрет В. Сухомлинського.

Наприклад: В. О. Сухомлинський – це чудовий письменник..., учитель від Бога..., прекрасна людина... прекрасний педагог... гарний друг і порадник... і т. д..

Ведуча: Молодці! Ви гарно сьогодні попрацювали. Який один важливий висновок ви зробили з нашого заняття? (відповіді дітей). Я бажаю всім вам мати справжніх

друзів і ростити вашу «квітку дружби» міцною і красивою, оберігати її і завжди пам'ятати, що «Друг – це найкраще, що у вас може бути, і найкраще, чим можете бути ви» (Дуглас Пейджест).

Інтерактивне заняття з ляльковою виставою за твором В. Сухомлинського «Іменинний обід»

Матеріал: лялька – хлопчик Добрик, ілюстрації до гри «Що добре, а що погано», торбинка, квітка з пелюстками, декорації, атрибути для показу вистави, музичні композиції.

Попередня підготовка: підготувати інсценізацію твору В. Сухомлинського «Іменинний обід».

Бібліотекар: Сьогодні до нас завітав незвичайний хлопчик. Він по світу ходив, бачив, що добре. Він по світу ходив, бачив, що погано. Ось він став такий, має два обличчя. Якщо добре все – він посміхається, Якщо все погано – він свариться. Став наш хлопчик ніякий: і не добрий, і не злий. Цей незвичайний хлопчик просить допомогти розібратися, що добре, а що погано. Діти, ви йому допоможіть і добро всім покажіть. Ось сердечка із різноманітними вчинками. Якщо ви вважаєте, що вчинок, намальований на сердечку, добрий, прикріпіть сердечко на дошку; а якщо ні, заховайте до мішечка. *(Діти виконують роботу, а бібліотекар запитує, що зображено, який це вчинок, як би вчинила дитина).*

Бібліотекар: *(звертає увагу на дошку)* Подивіться, як у нас багато сердець доброти. Я дуже хочу, щоб кожен із вас сьогодні протягом дня зробив хоча б один добрий вчинок. А що ви пропонуєте зробити з цим мішечком? *(відповіді дітей).* А я пропоную винести його геть з нашої бібліотеки, оскільки поганим справам немає місця в наших серцях і в нашому закладі. Ви погоджуєтесь зі мною? От і чудово. А зараз пропоную всім поділитися добротою.

Гра «Поділися добротою»

Бібліотекар пропонує дітям відповісти на запитання.

- На що схожа доброта?
- Якого кольору вона може бути?
- Чи може вона бути чорною?
- Вона тепла чи холодна?
- Що означає «бути добрим»?

Бібліотекар: Ви всі сьогодні дуже чемні і слухняні, тому я пропоную вам разом з хлопчиком Добриком відвідати театральну виставу, яку підготували ваші друзі – актори. Пригадайте, а що потрібно, щоб переглянути виставу в театрі? Так, квитки. Я заздалегідь потурбувалась про них, прошу їх взяти і зайняти свої місця.

Казковий герой роздає дітям квитки. Отримавши їх, діти дякують і шукають свій ряд і місце. Стільці у залі заздалегідь розставлено як в театрі – по рядах і номерах. Зву-

чать попереджувальні дзвінки, починається перегляд етичної мініатюри за твором В. Сухомлинського «Іменинний обід».

Бібліотекар: Ви переглянули нашу маленьку виставу, а тепер давайте її обговоримо.

- Як називалась вистава?
- Про кого вона?
- Чому і хто відмінив святковий обід?
- Чи потрібно соромитися старших людей? Чому?
- Оцініть вчинок дівчинки.
- Що ви можете сказати про гру акторів?
- Хто головний герой вистави?
- Які добрі справи робите ви? А що доброго роблять для вас?
- Що, на вашу думку, краще: самому робити добро чи отримувати його?

Бібліотекар: А тепер я пропоную вам усім гуртом зробити символічну квітку добрих справ.

Гра «Квітка добрих справ»

Бібліотекар пропонує дітям на підготовлених заздалегідь пелюстках написати по одній добрій справі, яку вони зробили, і прикріпити ці пелюстки на макет квітки.

Бібліотекар: Я гадаю, що після сьогоднішньої нашої зустрічі, ви щодня будете робити все, щоб наш світ ставав добрішим.

Філософське заняття «Для чого потрібна дружба?»

Матеріали та обладнання: 2 різні кошики, папірці, до яких вписані добрі і погані вчинки, мольберт з прикріпленням ватманом, маркер; аудіозапис пісні про дружбу.

Бібліотекар: Доброго ранку! Доброго дня!

Ми так вітаємось кожного дня.

Хай плещуть долоньки, тупають ніжки,

Працюють голівки і сяють усмішки.

Діти, ми з вами знаємо, що дружба починається з посмішки. Щоб настрої був хорошим – посміхніться, і день для вас буде вдалим і гарним. А ви знаєте, як стати справжнім другом? *(Діти відповідають).*

А давайте послухаємо оповідання В. Сухомлинського «Дівчинка і Ромашка» і переконаємось, чи були ви праві. *(Бібліотекар читає текст).*

Бібліотекар: Діти, ви уважно прослухали оповідання, а тепер я пропоную його обговорити.

- Як ви гадаєте, хто є друзями у цьому творі? Чому?
- До кого приходила Дівчинка і вони разом зустрічали Сонечко?
- Що сказала Ромашка?
- Для чого потрібні друзі?

- Чи може жити квітка, коли вона нічия? Чому?

Під час заходу доречно запропонувати дітям інтерактивні форми роботи.

Гра «Оціни вчинок»

Завдання: готуються два кошики: один темний, другий світлий. Дітям пропонується розкласти в кошики картинки з зображенням добрих і поганих вчинків: у темний – погані, а у світлий – добрі вчинки, а потім пояснити свій вибір.

Гра «Малюнок по колу»

Бібліотекар пропонує дітям намалювати уявного друга. Спочатку сам бібліотекар малює овал і пояснює, що його друг добрий, бо овал не має гострих кутів. Далі малює штани, пояснюючи, що у штанях ходять і дівчатка, і хлопчики. Далі кожна дитина домальовує до зображення свою одну деталь і пояснює, чому зобразила саме її. У кінці гри бібліотекар пропонує обговорити колективно створений малюнок справжнього друга.

- Як ви думаєте, чи легко бути другом?
- Чому?
- Що треба робити, щоб з тобою дружили?
- З якою людиною ви б не дружили?
- Для чого потрібні друзі?
- Звідки беруться друзі?
- Як подружитися, якщо людина тобі сподобалася?

Гра «Добре – погано»

*Бібліотекар пропонує дітям дати характеристику словам: друг, сніг, олівець, чайник, цибуля, часник, мороз, морозиво. Наприклад, слово «цибуля»: **добре**, бо корисна, лікує, має багато вітамінів; **погано**, бо щипає очі, її потрібно чистити, неприємно пахне...*

Гра «Продовж прислів'я»

Бібліотекар читає початок прислів'я і пропонує дітям його продовжити.

Річ краще нова, а дружба... (стара);

Не той друг, хто медом маже, а той... (хто правду каже);

Не варто з другом сваритися, бо... (доведеться миритися);

В лиху годину пізнаєш... (вірну людину);

Друга за гроші... (не купиш);

Дерево міцне корінням, а людина... (друзями).

Бібліотекар: Ось, діти, і добігла до кінця наша зустріч. Сподіваюсь, що ви будете цінувати дружбу і станете справжніми друзями.

В кінці заходу можна запропонувати дітям переглянути мультфільми про дружбу, наприклад, «Пластліновий їжачок», «Просто так» та ін.

Ігрове заняття «Плекаймо ввічливість»

Обладнання: необхідні матеріали до гри «Подай, будь ласка, речі»; карамельки, зв'язані по дві штуки; картки з зображеннями різних квітів і комах; музичний супровід; фліпчарт.

Бібліотекар: Я рада вітати усіх вас у нашій залі. Сьогодні ми з вами знайомимось з творчістю видатного письменника і педагога В. О. Сухомлинського. І почнемо ми з оповідання В. Сухомлинського «Скажи людині: «Доброго дня!» (*зачитує оповідання*).

Бібліотекар: А тепер я пропоную вам обговорити це оповідання і дати відповіді на мої запитання.

- Для чого люди вітаються?
- Якими словами можна привітатися?
- Як ви гадаєте, чому ввічливі слова називають чарівними?
- Які «чарівні» слова ви знаєте?
- Яку дитину називають ввічливою?
- Що треба робити, аби тебе вважали ввічливим?
- Як ви оцінюєте свою поведінку?
- Чи задоволені ви собою?
- Якими б ви хотіли бути?

Гра «Додай словечко»

Бібліотекар: А зараз пограємо з вами у ще одну гру. Я буду читати вам віршований рядок, а ваша задача – закінчити його.

Розтопить серце всякого
Сердечне слово... (*дякую*);

Якщо поїв, набрався сили,
То скажеш мамі що? (*Спасибі*);

Коли згоряє сонце у росі
Й зоря лягає лагідно на плечі,
Серед знайомих, рідних голосів
Ми чуємо привітне... (*Добрий вечір*);

Щоб знову зустрітись в годину призначену,
Кажу щиро завжди я всім... (*До побачення*).

Гра «Хто прийшов до тебе?»

Бібліотекар: Наступна наша гра полягає у тому, що вам потрібно визначити, кому ви можете адресувати привітання у такій формі, яку я буду вам називати.

- Привіт! (*Так можна привітати друга, приятеля, однолітка, брата, сестру*);

- Доброго ранку! *(Так можна привітатися з усіма);*
- Доброго здоров'я! *(Так можна привітати людей літнього віку, знайомих);*
- Вітаю вас! *(Так вітають дорослу людину);*
- Добрий день! *(Так можна привітатися до всіх).*

Бібліотекар: Добре, а тепер пропоную вам придумати лагідні слова, які, наприклад, сподобалися б тваринам, птахам чи квітам, а також подарувати пестливі слова своїм рідним: мамі, татові, бабусі, дідусеві, сестричці чи братику.

Гра «Подай, будь ласка, речі»

Діти отримують картки, на яких намальовані речі, що належать різним членам родини, і картинки з їхніми зображеннями.

Бібліотекар: Уявіть, що це ваша родина, і ваші близькі люди не можуть знайти свої речі, давайте їм допоможемо, дібравши відповідні фрази.

Діти розглядають речі, роблять припущення щодо того, кому може належати той чи інший предмет, виконують завдання підбираючи доречні фрази. Наприклад: - «Мамусю, візьми, будь ласка, туфлі, які ти шукала».

Гра «Дві цукерки»

Бібліотекар роздає дітям по дві карамельки, зв'язані ниточкою, водночас пропонуючи озвучити варіанти того, як можна з ними вчинити:

- з'їсти самому;
- поділитися з другом;
- однією цукеркою пригостити дорослого;
- віднести обидві цукерки батькам;
- одну цукерку віддати мамі.

Діти називають свої дії та аргументують їх.

Гра «Гостинні квіти»

Бібліотекар об'єднує дітей у дві групи. Перша отримує картки з зображеннями різних квітів, друга – комах. Усі весело кружляють під музику. Музика зупиняється, і бібліотекар повідомляє, що пішов дощ (або комахи зголодніли). «Квітки», використовуючи ввічливі слова, запрошують «комахи» до себе – сховатися від дощу або напиться солодкого нектару. Після цього кожна дитина-«комаха» пояснює, чим саме подобається їй обрана «квітка» *(завжди допомагає, ділиться іграшками, вміє жаліти, ніколи не свариться).*

Гра «Працюємо з любов'ю»

Бібліотекар об'єднує дітей у підгрупи і дає кожній завдання (Наприклад: полити квіти, поставити на місце стільці, скласти книжки тощо). Потім діти мають розповісти, що відчують різні предмети, про які вони подбали.

Бібліотекар: А зараз, діти, я хочу разом з вами розібрати деякі проблемні ситуації і почути вашу точку зору.

- Олегу треба негайно звернутися до бібліотекаря, який в цей час розмовляє з іншим читачем. Що має зробити Олег? Покажіть, як би це зробили ви.

- Андрійко зустрівся у дверях з бабусею. Що він повинен зробити? Покажіть.

- Мама попросила вас зайти до сусідки і взяти номер телефону лікаря. Як це зробити?

- З яких слів слід починати розмову?

- Як ти прощаєшся зі своєю мамою? Що кажеш татові, коли зустрічаєш його з роботи?

Бібліотекар: А тепер я хочу, щоб ми усі разом сформулювали правила ввічливості, яких повинна дотримуватись кожна людина. *(Бібліотекар разом з дітьми формулює правила і записує їх на флінчарті).*

Правила ввічливої поведінки

- Не перебивай того, хто говорить.

- Не показуй пальцями на людей.

- Не забудь вибачитися, якщо когось необачно штовхнув.

- Поступайся місцем людям літнього віку.

- Не відповідай грубістю на грубість.

- Якщо назустріч іде старший від тебе, дай дорогу.

- Зустрівши знайомих, вітайся першим.

- Не поспішай першим сісти за стіл.

- Не розмовляй під час споживання їжі.

Бібліотекар: Молодці! А тепер давайте утворимо коло і поводимо хоровод. *(Бібліотекар промовляє рядки з пісеньки, діти виконують вправи).*

Ходимо у хороводі, *(Беруться за руки, йдуть по колу);*

Живемо завжди у згоді! *(Кладуть руки на плечі тих, хто стоїть поряд);*

Друзів поважаємо,

Сварок уникаємо. *(Погрожують пальчиком);*

Вибачатись вміємо *(Вклоняються);*

І життю радіємо! *(Стрибають на місці).*

Бібліотекар: А як ви розумієте значення таких прислів'їв? *(Бібліотекар читає, діти відповідають).*

- Від грубого слова близькій стає чужим.

- Якщо ввічливо попросиш, завжди дадуть.

- Ввічливість відкриває двері.

- Ввічливий та чемний усім приємний.

- За добре слово грошей не платять, а скажеш – усім приємно.

Бібліотекар: На завершення нашої зустрічі хочу, щоб ви послушали один дуже гарний вірш Ігоря Січовика *(читає вірш «Ключики до сердець»)*

До всіх сердець, як до дверей,

Є ключики малі, їх кожен легко підбере,
Якщо йому не лінь.
Ти, друже, мушиш знати їх,
Запам'ятать неважко:
Маленькі ключики твої –
«Спасибі» і «Будь ласка».
Тож, спасибі вам, що були уважними та ввічливими, і до нових зустрічей.

Сценарій бібліотечного заходу «Людина великої душі»

Попередня підготовка: Інсценізація казки В. О. Сухомлинського «Лисенятко-першокласник»; ватман, на якому намальована квітка без пелюсток та різнокольорові пелюстки окремо.

На екрані з'являється вислів: «Світ дитини – це насамперед природа, яка оточує її в дитинстві, піклування матері й батька, казка, пісня. Спогади про цей світ складаються на все майбутнє життя, надають емоційного забарвлення всім прагненням, помислам, поривам»

В. О. Сухомлинський

З'являються ведучі, одягнуті в українські костюми.

Ведучий 1: Доброго ранку! Доброго дня!

Доброго вечора, сьогодні, щодня...

Хай не псується годинник на вежі.

Хай буде все на землі, як належить:

Сонце як сонце, літо як літо,

Дощик як дощик, діти як діти.

Ведучий 2: Кожному дому щастя бажаєм.

Маку – цвітіння, житу – врожаю,

Небові – миру, голубу – неба.

Кожній дитині – всього, чого треба.

Хай усміхаються діти щодня,

Доброго ранку! Доброго дня!

Ведучий 1: *(на фоні музики)* Жив на світі учитель. Його звали Василь Олександрович Сухомлинський. Він був середнього зросту, худорлявий; каштанове волосся відкривало високе чоло. Але головними на його обличчі були очі – карі, променисті, то лагідні, замріяні, то вимогливі, запитальні, а то й усміхнені, жартівливі.

Учитель сам писав казки й розповідав їх дітям, їхнім батькам, учителям. Він написав багато, більше 1500 казок, оповідань, притч, замальовок із життя дітей. У них Учитель розкрив широкий, різнобарвний світ, що оточує кожну дитину, охоплює все наше життя. Він хотів, щоб цей світ увійшов у душу маленької дитини, проріс чуйністю, добротою, дбайливістю, відповідальністю і людяністю. «Казка, – любив повторю-

вати він, – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови».

Ведучий 2: Він написав тисячі казок. Чи знаєте ви, хто їхній автор? Це чудова українська природа і декілька поколінь маленьких дітей – творців казок Школи під Голубим Небом.

Ведучий 1: Звісно, це те місце, де панує дух мистецтва!

Ведучий 2: От зараз і ви, маленькі читачі, доторкнетесь до думки і слова Василя Олександровича, до його веселкового казкового світу, який він так хотів перенести у ваші душі й серця. Хочеться, щоб він пробудив у вас бажання зробити щось хороше, приємне всім, кого ви любите, знаєте, а також незнайомим і всім-всім-всім», – ці теплі та мудрі слова сказала донька Ольга про свого батька.

Ведучий 1: Країна дитинства – країна казкова,
І часто дорослих вона вабить знову,
І часто дорослі літають у мріях,
Вернутись в дитинство живе в них надія.
Із казкою, любі, не розлучайтесь,
Вам казка чарівна підкаже пораду,
В ній знайдете завжди утіху й відраду,
Давайте ж на хвильку заглянемо в казку.

Інсценізація казки В. О. Сухомлинського «Лисенятко першокласник»

Ведучий: У лисиці був синок – руденьке лисенятко. Він навчався у першому класі. Щоранку мама проводжала сина до школи. Лисенятко було не дуже старанним учнем. Йому не хотілося рано прокидатися, умиватися, чистити зуби, снідати. І от, одного разу лисенятко вирішило...

Лисенятко: Не піду сьогодні до школи. *(жалібно шепоче)* Мамо, у мене зуб болить.

Ведучий: Воно думало, що мама скаже: «Бідне моє лисенятко, лежи в ліжечку, не ходи до школи, зараз я тобі солодкої кашки дам». А мама говорить...

Мама лисиця: Зубний біль – це дуже небезпечна хвороба. Зараз піду до ведмедя – зубного лікаря. Хай прийде і вирве хворий зуб.

Ведучий: Лисенятко злякалося. Кому хочеться, щоб йому здоровий зуб вирвали? І воно промовило...

Лисенятко: Мамо, зуб уже перестав боліти. Я хочу до школи. Та спочатку вмийся, почищу зубки і поснідаю.

Мама лисиця: *(усміхаючись)* От і добре, що біль минувся. А солодка каша вже на столі.

Ведучий 1: Ось така цікава та повчальна казочка, яку написав В. О. Сухомлинський. Ким же була ця видатна людина, що надихало Сухомлинського на написання ось таких простих і зрозумілих повчальних творів?

Ведучий 2: А був Сухомлинський звичайним сільським хлопчиком, який народився 28 вересня 1918 року в с. Василівка Олександрійського повіту Херсонської губернії (тепер Кропивницька область) у селянській родині. Він був другою дитиною в сім'ї, яка мала чотирьох дітей: старшого Івана, та молодших за Василя Сергія і Меланію, які теж стали вчителями. Батько – Олександр Омелянович був помітною людиною в селі: тесля, член правління колгоспу, учитель праці, сількор, й активний учасник сільської самодіяльності. Бабуся і мати майбутнього славетного педагога були обдарованими, творчими натурами, носіями народних традицій, і це значною мірою вплинуло на особистість майбутнього педагога. Мати, Оксана Юдівна, теж працювала в колгоспі, займалась домашнім господарством. Часто зимовими вечорами вона розповідала дітям казки, а пізніше весь час спонукала свого Василька до вчительської роботи, побачивши у нього дар і покликання до професії педагога. Через усе життя проніс Василь Олександрович любов та повагу до своєї матері. Сухомлинський вчив і своїх учнів гарно ставитись до матерів, любити і поважати їх.

Ведучий 1: Василь ріс жвавим і допитливим. Змалку любив малювати. Але зошити, фарби і пензлі можна було придбати тільки за лікарські рослини. Та бажання малювати було таким сильним, що хлопець цілими днями пропадав у лісі. За склянку насіння акації одержував два зошити. Одного разу Василь із товаришами пішки здолали 45 кілометрів, щоб купити фарби.

Ведучий 2: Особливий вплив на маленького Василька мав його дід Омелян. У діда була велика бібліотека. Помираючи, всі свої книжки він віддав Василеві. Ставши дорослим, Василь Олександрович часто згадував, як дід йому багато читав і його захожував до читання, і ніколи не забував дідові слова: «Хто дітей любить, той добрий чоловік».

Ведучий 1: Значний, тяжкий слід у житті і творчості педагога залишила війна. Йому довелося пережити смерть дружини і ще ненародженої дитини. Він бачив багато горя і ненависті, і часто повторював слова Рабіндраната Тагора: «Людина гірше звіра, коли вона звір». Але Василь Олександрович пройшов через всю цю жорстоку і криваву війну. Важке життя і горе не запекли душу Сухомлинського. Він завжди і у всьому був доброзичливий і чуйний, м'яко і тепло ставився до всіх людей.

Ведучий 2: Сухомлинський дуже любив дітей, тому і став педагогом, присвятивши вчителюванню понад 35 років свого життя. Він не лише навчав, а й прищеплював кожній дитині найкращі людські якості, виховував доброту, чуйність, людяність, патріотизм, любов до батьків, до людей і до рідної землі. Діти, яких навчав Сухомлинський, пережили трагедію війни, у багатьох були особисті, сімейні трагедії.

Він мріяв, за власним висловом, «випрямити зігнуту горем, нещастям, стражданням, злом, невіглаством батьків душу дитини, зробити її непохитною». І вчитель

щоранку водив дітей до лісу, в степ зустрічати світанок. Він був переконаний, що природа лікує душу. З любові до природи рідного краю виростає почуття любові до Батьківщини. А це, як він говорив, «найчистіше і найтонше, саме піднесене і найсильніше, найніжніше і найнещадніше, саме ласкаве і саме грізне почуття. Той, хто посправжньому любить Батьківщину, – в усіх відношеннях справжня людина ... ».

Ведучий 1: На найвищій щабель своєї педагогічної творчості Василь Олександрович піднявся у шістдесяті роки минулого століття. Саме тоді з особливою виразністю і силою проявився його яскравий і самобутній талант педагога-дослідника й педагога-публіциста, саме у ті роки написав він найкращі книги, статті, художні твори для дітей та юнацтва. До найголовніших, найгрунтовніших творів В. О. Сухомлинського, опублікованих починаючи із 1960 року, належать: «Духовний світ школяра»(1961), «Праця і моральне виховання» (1962), «Моральний ідеал молодого покоління»(1963), «Сто порад учителеві» (1967), «Павлиська середня школа»(1969) та багато інших. І особливо – «Серце віддаю дітям» (1969), яка стала настільною книгою багатьох вчителів, вихователів, яка вийшла 50-ма виданнями, перекладена 25-ма мовами, вперше побачивши світ у 1968 році в Німеччині. Чому саме в Німеччині? Бо у себе вдома Сухомлинський не міг її опублікувати – рукопис кочував з одного видавництва в інше і отримував негативні рецензії. Після того, як книга з'явилася у Німеччині і одразу ж стала популярною, Василя Олександровича викликали у партійні органи і він отримав партійну догану, бо вихід книги першодруком за кордоном був категорично заборонений у ті часи. Вітчизняним видавцям було наказано у короткий термін видати книгу в Україні, і в 1969 році «Серце відаю дітям» з'являється у видавництві «Радянська школа».

Ведучий 2: Віддаючи багато енергії вчительській роботі, створюючи фундаментальні педагогічні твори, В. О. Сухомлинський водночас виступав і як активний громадський діяч, систематично проводивши культурно-освітню роботу серед населення Павлиша, беручи активну участь у численних науково-практичних конференціях, симпозіумах, сесіях, нарадах, семінарах. Не обійшло його й офіційне визнання: у 1968 році йому присвоїли звання Героя Соціалістичної Праці, того ж року він був обраний членом-кореспондентом АПН СРСР.

Ведучий 1: В останній період життя В. О. Сухомлинський все голосніше та емоційніше обстоює народні позиції й цінності, спирається на українську етнопедагогіку, вводить її в усі ланки педагогічного процесу, особливо наголошуючи на значенні рідної мови, слова, пісні, поезії, казки. Розширюючи педагогічний простір, він починає сам створювати для павлиських дітей казки, оповідання, притчі, які лежать у площині української ментальності, українського світосприйняття, й широко застосовує їх у навчально-виховному процесі. Герої творів Сухомлинського – павучок та мурашка на землі, журавлиний ключ – у небі, лелеки, горобчики, берізка, калюжа, маленьке кошеня і звичайнісінькі діти, їхні батьки, бабусі, дідусі. Василь Олександрович зупиняв увагу дитини на повсякденних, майже непомітних явищах і подіях. Він був впевнений,

що коли не сформувати самостійності мислення, не виховати любові до бабусі й дідуся, до матері й батька, до рідної природи, речей, що оточують дитину, – то яка мова може йти про любов до Батьківщини, патріотизм і громадянськість оповідань для дітей? В ці роки Василь Олександрович з особливим значенням говорить про роль рідної мови у вихованні, пристрасно й палко освідчуючись їй у любові («Слово рідної мови» (1965); «Джерело невмирущої криниці» (1970).

Ведучий 2: Попереду було багато планів. Вже перебуваючи в лікарні, важкохворий, Василь Сухомлинський не припиняв думати про школу. Коли діти з квітами прийшли до нього в палату, він підвівся на руки, поглянув у вікно, промовив: «Діти йдуть до школи, а я йду із життя...».

Ведучий 1: Так, 2 вересня 1970 року серце Василя Олександровича Сухомлинського перестало битися. Йому судилося народитися і померти у вересні, і це символічно. Бо вересень – це початок нового навчального року. На гранітному обеліску в Павлиші викарбовано дві дати: 28.09.1918 – 02.09.1970. На початку кожного навчального року сьогоднішні учні та вчителі Павлиської школи постійно відвідують могилу видатного педагога-земляка.

Ведучий 2: Сухомлинський залишив величезний літературний спадок. І особливе місце в ньому займають казки та оповідання для дітей. Він любив розповідати їх дітям серед природи, що їх оточувала.

Ведучий 1: Письменник говорив: «Природа – величезної ваги виховний фактор, що накладає свій відбиток на весь характер педагогічного процесу. Світ природи стає невичерпним джерелом знань завдяки тому, що знання надходять у дитячу душу складним шляхом: через руки, через працю, через взаємовідносини з іншими людьми, через почуття і переживання, які забарвлюють діяльність». Справжньою педагогічною знахідкою вважаємо створення за ініціативи В. Сухомлинського, так би мовити, програми для молодших школярів з пізнання і спостереження явищ довкілля під назвою «Триста сторінок книги природи», в якій Вихователь – мудрий і рішучий «садівник», діти – «деревця», а природа – «колиска думки».

Ведучий 1: Василь Олександрович вважав, що необхідно так виховувати дітей, щоб вони дивилися на світ добрими очима, вміли берегти життя. Тільки тоді вони, змужнілі та прозрілі розумом і серцем, стануть справжніми людьми.

Ведучий 2: Видатний педагог В. Сухомлинський говорив, що дитина – це, образно кажучи, квітка, краса якої залежить від догляду за рослиною. Піклуватись про красу квітки необхідно задовго до початку цвітіння. Але, на жаль, є батьки, які, даючи життя дитині, вважають свою місію завершеною, а що з цієї дитини вийде – нехай про це потурбується хтось інший. У дитинстві формується людське коріння. Жодної людської риси природа не відшліфовує – вона тільки закладає, а відшліфовувати нам – батькам, педагогам, суспільству.

Ведучий 1: Давайте разом з вами зараз виростимо таку квітку і назвемо її «Квітка доброти і добрих справ». Ось у мене є її пелюсточки. Вони різнокольорові та яскра-

ві. Але квіточка без них незахищена і слабка. Давайте пожваavimo її своїми добрими та хорошими справами і повернемо їй пелюсточки. Але для того, щоб квіточка розквітла і була міцною, на її пелюсточках потрібно написати добрі справи, які ви зробили і якими пишаєтесь.

Діти пишуть на пелюсточках свої добрі справи і прикріплюють їх до квіточки.

Ведучий 2: Подивіться, яка гарна та міцна квіточка у нас вийшла. Ми бажаємо вам, щоб ви були такими, як ця квіточка – різнобарвними, міцними і красивими. А допоможуть вам у цьому добрі та хороші справи.

Ведучий 1: А ще – твори видатного педагога та письменника Василя Олександровича Сухомлинського, які представлені на нашій книжковій виставці.

Ведучий 2: На сьогодні наша зустріч добігла кінця. До побачення!

Список використаної літератури:

Книги

Сухомлинський, В. О. Бути людиною: оповідання, казки / В. О. Сухомлинський. – Харків : Белкар – книга, 2016. – 64 с.: іл. – (Веселка)

Сухомлинський, В. Все добрые люди – одна семья / В. Сухомлинский. – Харьков: ИД ШКОЛА, 2014. – 160 с.: ил. – (Детский бестселер)

Сухомлинський, В. О. Всі добрі люди – одна сім'я: збірка творів / В. О. Сухомлинський. – Київ : ШКОЛА, 2016. – 160 с.: іл. – (Дитячий бестселер)

Сухомлинський, В. О. Квітка сонця: притчі, казки, оповідання / В. О. Сухомлинський. – К.: ВД ШКОЛА, 2016. – 240 с. : іл.

Сухомлинський, В. О. Майже чарівна розмова: казки, оповідання / В. О. Сухомлинський. – Х.: Белкар-книга, 2016. – 64 с.: іл. – (Веселка)

Сухомлинський, В. Навіщо дякують? Утрачений день. Іменинний обід. Петрик, собака та кошеня. Борщ зі скибкою свіжого хліба. Урятував сонечко: [Оповідання для дітей] / В. Сухомлинський // Школа доброти. – Х. : Белкар- книга, 2016. – С. 14-49. – (Веселка)

Сухомлинський, В. О. Найгарніша мама: казки / В. О. Сухомлинський. – Х.: Белкар-книга, 2017. – 48 с.: іл. – (Промінець)

Сухомлинський, В. О. Всі добрі люди – одна сім'я: збірка творів / В. О. Сухомлинський. – Київ : ШКОЛА, 2016. – 160 с.: іл. – (Дитячий бестселер)

Сухомлинський, В. Лисенятко – першокласник. Півень і сонце. Усмішка. Як котів соромно стало. Найледачіший у світі кіт. Суниця для Наталі. Як же все це було без мене?: [Оповідання для молодших школярів] // Чарівне слово. – Х.: Белкар-книга, 2014. – С.3-5, 30-33, 46, 56-59.

Сухомлинський, В.О. Твори / В. О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1977.- Т.3 .- 704 с.

Сухомлинський В.О. Вибрані твори у 5 т. /В. О. Сухомлинський.- К.: Рад. школа, 1977. - Т.3. – 670 с.

Статті із періодичних видань

Бабченко, С. Любов до Батьківщини за Василем Сухомлинським: [Використання творів В. Сухомлинського в роботі з дітьми дошкільного віку] / С. Бабченко // Дитячий садок. Мистецтво. – 2017. – №6. – с.17-32.

Баранюк, І. Василь Сухомлинський про гармонію емоційно-образного та логіко-розумового у вихованні дитини / І. Баранюк // Рідна школа. – 2017. – №3-4. – с. 46-50.

Березівська, Л. Василь Сухомлинський про джерела формування в школярів патріотичних почуттів / Л. Березівська // Рідна школа. – 2016. – №7. – с. 3-7.

Березівська, Л. Шкільна бібліотека як центр розвитку дитини у творчій спадщині В. О. Сухомлинського / Л. Березівська // Шкільна бібліотека плюс. – 2018. – №5-6. – с. 8-13.

Богуш, А. Патріотичний вектор образу «Батьківщина» в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського / А. Богуш // Рідна школа. – 2017. – №1-2. – с. 27-30.

Бондар, Н. На гостинах у казок: за казками Василя Сухомлинського: [Сценарій, ігри] / Н. Бондар // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2017. – №6. – с. 87-89.

Бохан, О. «Серце віддаю дітям» / О. Бохан // Дати і події. – 2018. – №62. – с. 55-59.

Герашенко, Т. О. Урок милосердя. В. О. Сухомлинський «Горбатенька дівчинка» / Т. О. Герашенко // Початкове навчання та виховання. – 2018. – №10-11. – с. 22-25.

Городецька, Н. Я. Стежинами любові і добра: [Сценарій про В. Сухомлинського] / Н. Я. Городецька // Нива знань. – 2018. – №1. – с. 33-34.

Гридасова, І. Казки про велике добро: [Сценарій за творами В. Сухомлинського] / І. Гридасова // Початкова освіта. – 2018. – №5. – с. 53-55.

Демчишина, Г. І. Лялька під дощем : Бесіда за твором В. О. Сухомлинського / Г. І. Демчишина // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2017. – №3. – с. 99.

Лаптева, О. М. Формування національної свідомості молодших школярів засобами казок Василя Сухомлинського / О. М. Лаптева // Шкільна бібліотека плюс. – 2018. – №1-2. – с. 25-26.

Малишко, В. «Справа Сухомлинського – в кожному із нас»: [Виховання поваги до батьків на прикладах творчості В. Сухомлинського] / В. Малишко // Українська мова і література в школах України. – 2017. – №11. – с. 61-63.

Мартинюк, О. «Красиві слова і красиве діло»: [Сценарій за творами В. Сухомлинського для 3 кл.] / О. Мартинюк // Початкова школа. – 2017. – №9. –с. 45-47.

Медведева, С. Виховуємо в дітях добро / С. Медведева, І. Михайлова // Палітра педагога. – 2017. – №3. – с. 6-11.

Мурзич, Н. М. Василь Сухомлинський «Вічна тополя» : [Сценарій про В. Сухомлинського та його збірку «Вічна тополя»] / Н. М. Мурзич // Шкільна бібліотека плюс. – 2016. – №15-16. – с. 12-14.

Нетужилова, І. В. Твори добро : [Сценарій заходу для 4 кл. за творами В. Сухомлинського] / І. В. Нетужилова // Початкове навчання та виховання. – 2017. – №22-24. – с. 43-50.

Педагогіка від серця // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2018. – №3. – с. 91-102.

Савченко, О. Ідеї В. Сухомлинського у просторі української освіти / О. Савченко // Початкова школа. – 2018. – №4. – с. 1-3.

Сосницька, А. І. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку за творчістю В. О. Сухомлинського / А. І. Сосницька // Логопед. – 2018. – №3. – с. 18-19.

Суріна, Н. Уроки Сухомлинського: про вічне / Н. Суріна, О. Топчій // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2017. – №10. – с. 23-25.

Сухомлинський, В. Недописаний лист: [Оповідання] / В. Сухомлинський. // Початкова освіта. – 2018. – №5. – С.37.

Сухомлинський, В. Соловей і жук. Вогнегривий коник: [Казки] / В. Сухомлинський. // Дошкілля. – 2016. – №4. – С.6-7.

Ткаченко, Л. Ідеї В. Сухомлинського – революційний етап у розвитку вітчизняної педагогічної думки / Л. Ткаченко. // Рідна школа. – 2016. – №1. – С.75-78.

Тонька, Т. Формуємо основи світобачення дітей: [Виховання дошкільнят на літературних творах В. Сухомлинського] / Т. Тонька // Дошкільне виховання. – 2017. – №11. – С.11-13.

У країні радості й добра: [Сценарій за творами В. Сухомлинського для початкової школи] // Шкільна бібліотека плюс. – 2018. – №3-4. – С.19-23.

Фураєва, Л. Найцінніші риси: [Вірші за творами В. Сухомлинського] / Л. Фураєва // Початкова освіта. – 2017. – №24. – С.20-23.

Хайруліна, В. Ідеї Василя Сухомлинського у розбудові музейного середовища сучасної школи / В. Хайруліна // Рідна школа. – 2018. – №1-2. – С.17-21.

Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

69006
м. Запоріжжя,
вул. В. Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49
Факс: (061) 236-85-62

Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: www.zobd.zp.ua